

ΕΝΟΤΗΤΑ 34

Η ΛΗΞΗ ΤΟΥ Α ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΙΡΗΝΗΣ / ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΑΡΙΣΙΟΥ

- Στα τέλη του Α Παγκοσμίου πολέμου εκπρόσωποι των νικητών συγκεντρώθηκαν στο Παρίσι για να συζητήσουν τους όρους των συνθηκών ειρήνης.
- Οι ηττημένοι, οι ουδέτεροι και η Σοβιετική Ένωση δεν κλήθηκαν
- Α) Οι αποφάσεις καθορίστηκαν από την ανάγκη αναδιαμόρφωσης του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης
Β) την επιδίωξη της Γαλλίας να εξουθενώσει την Γερμανία
Γ) την επιθυμία των Δυνάμεων να εγκλωβίσουν το νέο Σοβιετικό καθεστώς της Ρωσίας.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ Αυτοδιάθεσης ΤΩΝ ΛΑΩΝ

- ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ ΤΩΝ 14 σημείων του Αμερικανού προέδρου Ουίλσον, σύμφωνα με την οποία αναγνωριζόταν σε κάθε λαό το δικαίωμα να αποφασίζει μόνος του για το μέλλον του.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΩΝ ΒΕΡΣΑΛΛΙΩΝ

- Υποχρέωσε τη Γερμανία να παραχωρήσει εδάφη της στη Γαλλία, το Βέλγιο, στη Δανία και στις νεοσύστατες Πολωνία Τσεχοσλοβακία και Λιθουανία
- Να αναγνωρίσει τη Ρηνανία και το Σάαρ ως αποστρατικοποιημένη ζώνη
- Να πληρώσει βαριές πολεμικές αποζημιώσεις
- Να εγκαταλείψει τις αποικίες της και τα εδάφη που είχε κερδίσει από τη Ρωσία με τη συνθήκη του Μπρέστ – Λιτόφσκ
- Να περιορίσει στο ελάχιστο τις ένοπλες δυνάμεις της δηλαδή να αποπλιστεί.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

- Σεπτέμβριος 1919 εξανάγκασε την Αυστροουγγαρία να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία της Ουγγαρίας, της Τσεχοσλοβακίας, της Γιουγκοσλαβίας και της Πολωνίας και να
- Παραχωρήσει σ αυτές πολλά εδάφη διαλύονταν έτσι η Αυστροουγγαρία.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΝΕΙΓΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1919 υποχρέωσε τη Βουλγαρία να παραιτηθεί από κάθε διεκδίκησή της στην Α. Μακεδονία και τη Δ. Θράκη
Να παραχωρήσει εδάφη στη Ρουμανία και τη Σερβία
Προβλεπόταν η δυνατότητα αμοιβαίας ανταλλαγής των πληθυσμών ανάμεσα σε Ελλάδα και Βουλγαρία

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΡΙΑΝΟΝ

Υπαγόρευσε στην ανεξάρτητη Ουγγαρία να παραχωρήσει εδάφη στην Τσεχοσλοβακία, στη Ρουμανία και στη Γιουγκοσλαβία.

Συνθήκη Σεβρών

- 10 Αυγούστου 1920 επιβλήθηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- Ο Σουλτάνος παραχωρούσε την κυριαρχία της Μεσοποταμίας, της Παλαιστίνης και της Υπεριορδανίας στη Βρετανία
- Της Συρίας και του Λιβάνου στην Γαλλία
- Το Κουρδιστάν και η Αρμενία γίνονταν ανεξάρτητα κράτη
- Τα νησιά Ίμβρος, Τένεδος και η Θράκη μέχρι τα πρόθυρα της Κων/ης παραχωρούνταν στην Ελλάδα.
- Ο σουλτάνος αναγνώριζε την ελληνική κυριαρχία στα νησιά του Β. και Α. Αιγαίου
- Η Ιταλία παραχωρούσε στην Ελλάδα τα Δωδεκάνησα εκτός από τη Ρόδο
- Η Αντάντ ανέθετε στην Ελλάδα τη διοίκηση της περιοχής της Σμύρνης για πέντε χρόνια. Στη συνέχεια οι κάτοικοι της περιοχής θα αποφάσιζαν με δημοψήφισμα για την τύχη της.
- Τα στενά τέθηκαν υπό διεθνή έλεγχο έτσι διαλύονταν η οθωμανική αυτοκρατορία.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

- Η προσδοκία αποφυγής νέων συγκρούσεων οδήγησε τις νικήτριες χώρες στη δημιουργία της ΚΤΕ = διεθνούς οργανισμού όπου θα μπορούσαν να απευθύνονται τα κράτη για να επιλύουν ειρηνικά τις μεταξύ τους διαφορές
- Κάθε κράτος - μέλος είχε δικαίωμα να ασκήσει βέτο = αρνησικυρία, εμποδίζοντας τη λήψη μιας απόφασης
- Αλλά και να μη συμμορφώνεται προς τις υποδείξεις που θα του γίνονταν
- Τα δύο αυτά στοιχεία έμελλε να λειτουργήσουν διαλυτικά για την Κοινωνία των Εθνών.

1 Να μελετήσετε την πηγή. Σε ποιο βαθμό εφαρμόστηκαν οι διακηρύξεις του προέδρου Ουίλσον στις συνθήκες που υπογράφηκαν μετά τον πόλεμο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η «μυστική διπλωματία» —συμφωνίες που κλείστηκαν κατά την διάρκεια του Α' Παγκόσμιου πολέμου— σε αναζήτηση συμμάχων, όπως π.χ. η συνθήκη του Λονδίνου 1916 και του Αγίου Ιωάννη της Μωριέννης 1917— ξεπεράστηκε, για το διάστημα τουλάχιστον κατά το οποίο υπογράφηκαν οι συνθήκες ειρήνης και προτού αποσυρθούν οι ΗΠΑ στην απομόνωσή τους. Δεν έλειψαν όμως, αργότερα, τα μυστικά παραρτήματα ή πρωτόκολλα από ανοιχτά συνομολογημένες συνθήκες.

Η αρχή της αυτοδιάθεσης των εθνότητων δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστεί με συνέπεια στη μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο κεντρική και ανατολική Ευρώπη για

πολλούς λόγους. Κατ' αρχάς υπήρχαν ανάμεικτοι πληθυσμοί στις ίδιες περιοχές και τα δημοψηφίσματα, δεν έδιναν πάντοτε αμοιβαία αποδεκτές λύσεις. Παράλληλα, οι νικήτριες δυνάμεις δεν ήθελαν την επανένωση της Γερμανίας, για αυτό και δεν επιτράπηκε στην κυρίαρχη εθνότητα της Αυστρίας, τους Γερμανούς, να ενωθούν με το γερμανικό κράτος, όπως επιθυμούσαν. Δεν επιθυμούσαν, επίσης, την αποδυνάμωση των νεοσύστατων κρατών, που προορίζονταν για αντίβαρο στην άνοδο τόσο της γερμανικής όσο και της σοβιετικής ισχύος, με την παραχώρηση αυτονομίας στις μειονότητες τους. Για αυτό, για παράδειγμα, δεν επιτράπηκε η αυτονομία στους Εβραίους της Πολωνίας. Άλλωστε, μια συνεπής εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης θα κατέληγε σε υπερβολικό κατακερματισμό του πολιτικού χάρτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, σε ένα πλήθος από κρατίδια. Εξάλλου, Τσεχοσλοβακία και Γιουγκοσλαβία δεν αποτελούσαν εθνικώς ομοιογενή κράτη και ήταν φανερό ότι η ίδρυσή τους δε στηριζόταν ουσιαστικά στην αρχή της αυτοδιάθεσης. Τέλος, η αποάποικιοποίηση, η λογική συνέπεια της αρχής της αυτοδιάθεσης, δε συνέβη. Τα προβλήματα, δηλαδή, των αποικιών δε ρυθμίστηκαν «με βάση τα συμφέροντα των λαών τους». Αντίθετα, Βρετανία και Γαλλία επαύξησαν τις αυτοκρατορίες τους με την κάρπωση των γερμανικών αποικιών.

Επιπλέον, δεν επιδείχτηκε «καλή θέληση» απέναντι στη Ρωσία. Οι νικητές σύμμαχοι της Αντάντ υποστήριξαν τους Ρώσους αντεπαναστάτες («Λευκούς») και μάλιστα έστειλαν στρατεύματά τους να πολεμήσουν εναντίον των Ρώσων κομμουνιστών. Στην εκστρατεία της Ουκρανίας (1919) συμμετείχε και η Ελλάδα.

Τα ιταλικά σύνορα δε διευθετήθηκαν σύμφωνα με την αρχή της αυτοδιάθεσης, αφού συμπεριέλαβαν γερμανικές, σλαβικές αλλά και ελληνικές μειονότητες (η Ιταλία εξακολουθούσε να κατέχει τα Δωδεκάνησα από το 1911).

Πάντως, ιδρύθηκε ένας «σύνδεσμος των εθνών», η Κοινωνία των Εθνών (ΚτΕ), αν και το κύρος της υπέστη σοβαρό πλήγμα μετά τη στρόφη των ΗΠΑ προς τον απομονωτισμό.

2 Ποιες από τις συνθήκες που υπογράφηκαν μετά το τέλος του Α' Παγκόσμιου πολέμου αφορούσαν και την Ελλάδα και τι προέβλεπε καθεμιά από αυτές; Πριν απαντήσετε, να μελετήσετε το χάρτη της σελ. 99.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Με τη συνθήκη του Νεϊγύ (1919) η ηττημένη Βουλγαρία παραιτήθηκε από την κυριαρχία της στην ανατολική Μακεδονία και τη δυτική Θράκη, ενώ προβλεπόταν η δυνατότητα αμοιβαίας ανταλλαγής πληθυσμών ανάμεσα στα δύο κράτη, Ελλάδα και Βουλγαρία.

Με τη συνθήκη των Σεβρών (1920) στην Ελλάδα παραχωρήθηκε η δυτική και η ανατολική Θράκη, μέχρι την γραμμή της Τσατάλτζας (40 χλμ. δυτικά της Κωνσταντινούπολης), η Ίμβρος και η Τένεδος, καθώς και η προσωρινή διοίκηση της Σμύρνης και της περιοχής της. Έπειτα από πέντε χρόνια θα γινόταν δημοψήφισμα

δυσμενώς.

για να αποφασιστεί ο πληθυσμός αν η περιοχή θα παρέμενε στην Ελλάδα ή θα ελθούσε στην Τουρκία. Ο τουρκικός αναρχικός επίστομος στην ελληνική κυριαρχία, ο Γεωργίου, ο Βορρίδης + Ανατολική Αγκυρά. Επειδή δεν έγινε το δημοψήφισμα.